

ZARJE – ŠOLSKI ČASOPIS NA OŠ TREBNJE / Petra Šijanec, prof. slovenskega jezika in književnosti / OŠ Trebnje

Ali je v poplavi informacij, raznih medijev ter e-pripomočkov, ki nas danes obdajajo, šolski časopis v fizični obliki sploh še aktualen? Ali pa bi ga morda samo, če sploh, obesili na spletno stran šole ter upali, da ga kdo prelišta?

V današnjem času, ki mu lahko rečemo tudi medijski čas, otroci rastejo ob računalniku, televiziji in mobilnih telefonih. Informacije iščejo v elektronskih medijih, saj je ta način hitrejši, lažji in privlačnejši. Kljub temu pa tisk – tradicionalni medij – še ni utonil v pozabo. Prav nasprotno. Vsako leto izhajajo številne periodične publikacije, namenjene otrokom, po katerih ti radi posegajo. Na naši šoli so učenci naročeni na številne revije, kot so Cicido, Ciciban, Cicizabavnik, Zmajček, Junior, Moj planet, Gea in Pil. Vsako leto pa mnogi že nestrpno čakajo tudi izid šolskega časopisa Zarje.

ZAČETKI

Na OŠ Trebnje imamo že dolgoletno tradicijo pisanja šolskega časopisa. Prvič je šolsko glasilo izšlo leta 1952. V tem letu je nastalo kar 8 rokopisnih števil, potem pa 15 let nič. Leta 1968 je glasilo spet ugledalo luč sveta in od tedaj izhajajo vsako leto. Prvi ustvarjalci Zarij so imeli ogromno idej in ustvarjalnega zanaša, večje težave pa so se pojavile pri tehnični izvedbi. Prve številke so bile rokopisne, povezane s trakom in prepisane le nekajkrat. Po 15 letih so rokopise pretipkavali s tipkarskim strojem in fotokopirali, če lahko tako rečemo, s pomočjo ciklostila. To je stroj za razmnoževanje odtisov z matric. Tekočina, ki je bila pri tem postopku potrebna, je imela poseben vonj, ki je časopis spremljal še dolgo časa. Posebej zanimivo je bilo zlaganje in spenjanje glasila. Organizirali so tako imenovani »tekoči trak«. To pomeni, da so za pomoč potrebovali toliko učencev, kolikor je bilo listov v tisti izdaji Zarij. Prvi je s kupa vzel prvi list, drugi drugega in tako naprej do konca. Moram povedati, da so v tistih letih nekatere številke izšle tudi v 600 izvodih. In tako ročno spenjanje in zlaganje je trajalo vse do leta 1990, ciklostila za razmnoževanje niso več uporabljali.

POMENLJIV NASLOV – ZARJE

Šolsko glasilo je že takoj dobilo zelo pomenljivo ime – Zarje. To ime so časopisu izbrali učenci, takrat imenovani dijaki, kar sami. Že takoj se lahko spotaknemo ob množinsko obliko te besede, ki se načeloma rabi le v ednini. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika zarja pomeni rdečkasta svetloba na nebu ob sončnem vzhodu ali zahodu.

Torej je prvotno morda pomenilo nekaj, kar je na novo izšlo ter osvetlilo literarno dejavnost in prizadevanja kulturnih navdušencev šole. Hkrati pa z množino skušalo motivirati pisce, da bi »zarja« na OŠ Trebnje čim večkrat vzšla.

Poleg naslova pa je prve številke krasilo tudi sonce, ki je nekako povezano z imenom glasila. Avtorji prvih števil naslova sicer niso utemeljili, vendar lahko besedo zarje pomensko povežemo s šolskim časopisom. Naslov že sam po sebi vsako leto zelo častno napove izid nove številke, saj lahko besedo zarja razumemo tudi ekspresionistično, v vsem svojem sijaju, razkošju. Tudi učenci so lansko leto v glasilu, ki je obeleževalo obletnico prvih izdaj Zarij, razmišljali o pomenu njegovega imena. Zapisali so takole:

Časopis nosi tak naslov, ker vse tisto, kar je napisano, žari kot zarja.

Zarje me spominjajo na svetlobo, toploto in prijateljstvo.

Ime časopisa nam pove, da iz njega sijajo ideje in misli učencev naše šole.

Ko sem jih povprašala, na kaj pomislijo ob besedi Zarje, pa so odgovorili naslednje:

Pomislil na jutranji svit, na nekaj novega, na novo rojenega.

Pomislil na šolo in sonce, ki zjutraj vzhaja.

Pomislil na jutranjo zarjo.

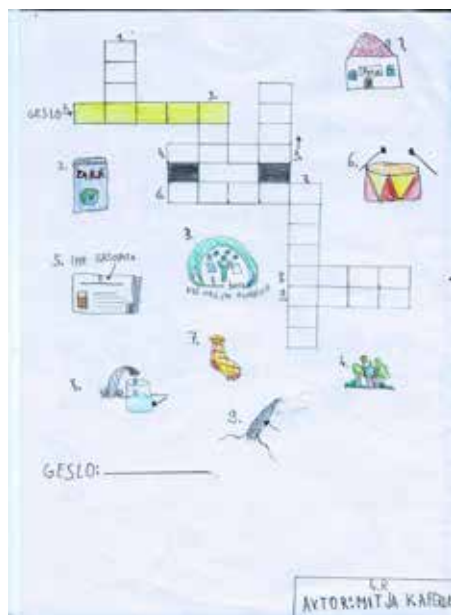
Pomislil na šolski časopis, na konec šole, igrive slike, pesmice, besedila ...

Njihovi odgovori so zelo pomenljivi, saj dokazujejo, da učenci časopis povezujejo s šolo, ga jemljejo kot sestavni del pedagoškega procesa in ga zato pričakujejo ob koncu šolskega leta.

TEMATIKA ZARIJ

Če se vrnemo 63 let nazaj in pobrska- mo po prvih številkah, ugotovimo, da se od današnjih vsebinsko ne razlikujejo veliko. Vsebovale so veliko pesniških poskusov, opremljenih z vinjetami. Predstavljali so literarna obdobja, pisali o športu, o zunanjepolitičnih dogodkih, objavljali kritike o svojem pisanju in še marsikaj. Vsaka številka je bila opremljena s številnimi ilustracijami učencev. Skozi leta se vsebina ni bistveno spreminjala. Razlikovalo se je le razmerje med posameznimi vsebinami. Politične teme so se vse bolj umikale literarnim prispevkom učencev, ravno tako splošni družbeni dogodki v kraju in izven njega. V ospredje so prišli literarni prispevki učencev ter njihove ilustracije. Deloma se je obdržala šolska kronika, ki je povzemala dogodke, ki so se odvijali na šoli med šolskim letom.

V zadnjih desetih letih so Zarje predvsem literarno glasilo, čeprav je težnja vodstva, da se zopet vključi šolska kronika, ki bi beležila dogodke, povezane s šolo in njenimi deležniki. Ravno tako je v zadnji letih že postalo pravilo, da so Zarje, ki izidejo le v eni številki letno, vedno posvečene eni temi, torej so tematske. Učenci na različne načine, pesniško, pripovedniško, literarno ali razvedrilno, razmišljajo o prijateljstvu,

ljubezni, domačem kraju, drugačnosti, strpnosti, dobrih medsebojnih odnosi ... Tako je glasilo deljeno na najmanj tri sklope: pesemska besedila, pripovedna besedila in besedila, ki so namenjena razvedrilu (razne uganke, rebusi, križanke in osmerke). Seveda so vsebine in oblika časopisa odvisne od urednika.

LASTNA IZKUŠNJA

Pred petimi letimi je bila dodeljena vloga urednice šolskega glasila *Zarij*. Nalogo sem ponosno sprejela, saj kot učiteljica slovenščine rada spodbujam, navdihujem in usmerjam mlade ustvarjalce k pisanju literarnih prispevkov. Imenitno se mi je zdelo tudi to, da sem v svojih osnovnošolski letih sama prispevala članke za šolsko glasilo, sedaj pa sem jaz tista, ki jih

bom oblikovala in imela pomembno vlogo pri njihovem nastajanju. Kmalu pa sem naletela na problem. O čem sploh pisati, kako pritegniti učence k pisanju, kakšno obliko naj ima časopis, kje sploh začeti?

V veliko pomoč so mi bili uredniki prejšnjih števil ter samo glasilo, ki sem ga vestno pregledala. Vsako leto mi največ težav povzroča izbira tematike. Pri tem sodelujejo učenci novinarskega krožka, saj *Zarje* nastajajo v okviru interesne dejavnosti. Ti imajo vsako leto kar nekaj idej, ki pa so na žalost zelo klišejske in že obdelane. Vsako leto so mi v pomoč šolski projekti, na katere lahko navežem tematsko številko glasila. Nato začnemo oblikovati osnutek. Začnemo razmišljati, o čem vse bi pisali, kaj bi nas o temi zanimalo, kaj bi lahko vprašali, koga bi vprašali, katere vsebine so primerne za razredno stopnjo in kaj bi lahko ustvarjali učenci predmetne stopnje. Ko je osnutek narejen, gremo v akcijo. Pripravimo vsebinske smernice, ki so razdeljene po triadah. Postavimo tudi rok za oddajo prispevkov. Pri tem me vsako leto zelo bremeni začetna neodzivnost. Ob dogovorjenem roku je prispevkov zelo malo, vendar se ob ponovnem obvestilu, da je rok že potekel, ti začnejo zbirati.

Učenci novinarskega krožka pomagajo pri zbiranju in razvrščanju prispevkov. Nato izbrane prispevke pretipkamo in jih razvrstimo po temah. Dodamo še likovne izdelke, kjer izberemo tudi naslovnico. Izbira teh je vedno težka, saj se učenci pri tem zelo potrudijo. Na koncu glasilo še lektoriram in pošljem oblikovalcu. Ko ta zaključi, še zadnjič preletim strani. Bolj kot kakšna jezikovna napaka mi je pomembno to, da so ob prispevkih in ilustracijah pravilna imena in priimki, saj so učenci ob morebitnih napakah zelo prizadeti.

KONČNI IZDELEK – ČASOPIS ZARJE

Glasilo učencev Osnovne šole Trebnje izide v maju ali juniju. Po navadi ima okrog 80 strani in izide v nakladi 500 izvodov. Učenci glasilo kupijo v šolski knjižnici za 2 evra. Glasilo sicer ni namenjeno temu, da bi z njim zaslužili.

Po tehtnem razmisleku pa smo se vendarle odločili, da bi ga prodajali za simbolno ceno, saj bi tako glasilo dobilo neko dodatno vrednost. Časopis je natisnjen v črno-beli tehniki, le naslovnica je barvna. To dejstvo je seveda povezano s stroški. Barvne strani bi glasilo gotovo naredile privlačnejše, bi ga pa tudi močno podražile.

Učenci konec šolskega leta vedno težko čakajo izid šolskega časopisa, še posebej tisti, ki v pričakovanju objave njihovega prispevka, nestrpnost listajo po svežem glasilu. Za njih je objava pesmi, zgodbe, ilustracije ali križanke, ki so nastali izpod peresa njih sami, izredno pomembna.

Zarje pa so tudi lepo darilo. Vsako leto z njimi obdarimo že upokojene urednike glasila ter goste, ki pridejo na šolo bodisi kot predavatelji bodisi kot predstavniki drugih šol.

KAKO NAPREJ?

Ravno zaradi zgoraj naštetih dejstev se ustvarjalci *Zarij* v zadnjih treh letih sprašujemo, kako naprej. Publikacije, namenjene mladim, so atraktivne, saj težijo k temu, da pritegnejo čim večje število mladih bralcev. Tudi pri izdelavi šolskega časopisa težimo k temu, da bi bil časopis ne samo vsebinsko, ampak tudi vizualno privlačen in zanimiv, nekaj posebnega. Pri tem se zavedamo, da je v poplavi medijev, ki so vizualizaciji mnogo bolj naklonjeni, naloga težka. Poleg tega pa nas ovira tudi finančna plat zgodbe. Vsi vemo, da je na šolah malo denarja in narediti glasilo, ki bi se kosalo z ostalimi publikacijami, z minimalnimi sredstvi, je težko.

Zato sem pomislila na to, da glasilo ne bi več izhajalo v fizični obliki, ampak samo še elektronsko. Tako kot vsaka šola ima tudi naša svojo spletno stran. Tja bi lahko ob koncu šolskega leta prilepili šolski časopis v PDF obliki. Pri tem bi odpadlo kar nekaj skrbi. Nič več se ne bi ukvarjali z naklado, z izbiro tiskarne, obliko glasila, številom strani, barvnim tiskom, prodajo ... Glasilo bi lahko prelistal vsak, krog bralcev bi se povečal, saj bi bil časopis dostopen, ne

samo učencem naše šole, ampak tudi ostalim obiskovalcem šolskih spletnih strani.

Pa je res tako preprosto? Osnovno šolo obiskujejo otroci od 6 do 14 leta starosti. Z mediji se srečajo že zelo kmalu, pred vstopom v šolo. Vprašanje pa je, koliko so jim mediji dostopni in koliko se jih poslužujejo. Z gotovostjo lahko trdim, da je prvi medij, s katerim se srečajo predšolski otroci bolj podrobno, tisk. S starši listajo po revijah, berejo krajše zgodbe, si ogledujejo ilustracije in ob njih razglabljajo. Četudi kdo sedaj odkimava z glavo in si misli: otroke pa ja najprej posedijo pred televizijo ali računalnik, menim, da nas je kar nekaj takih, ki otrokom damo v roke tiskano publikacijo ter z njimi listamo in beremo. Tiskani medij je otroku vedno na voljo, lahko poseže po njem, kadar sam hoče, se ustavlja ob njemu ljubih besedilih in ilustracijah.

Šolski časopis v e-obliki bi marsikateriga učenca prikrajšal za bralni užitek. Učenci prve triade večinoma nimajo prostega dostopa do računalnika in medmrežja. Torej bi si šolski časopis lahko ogledali le s pomočjo neke druge osebe, ki bi si za to morala vzeti čas. Prispevki jim ne bi bili ves čas na voljo, koticček, namenjen razvedrilu, ne bi

več opravljal svoje funkcije. Verjetno bi ga morali kar opustiti.

Ob izidu glasila se večkrat razveselim, ko v skupnem prostoru, ki je namenjen druženju učencev, in v knjižnici zagledam skupino otrok, ki s staknjenimi glavami prebirajo svoje prispevke in prispevke svojih vrstnikov. Komentirajo zapise, hvalijo ilustracije, izražajo svoja mnenja ... skratka listajo po šolskem glasilu. In ravno to je namen vsakega šolskega časopisa.

Zato se izdaje v e-obliki oteparam z vsemi štirimi in do sedaj sem bila uspešna. Stik s fizično obliko časopisa, ali katerega koli drugega tiskanega medija, je bolj pristen in prav je, da v osnovni šoli, ki ima kot ustanova prva vlogo pri vzgoji in izobraževanju, začnemo pri vzgoji za medije na začetku, tam, kjer se je vse skupaj začelo, pri tiskanem mediju in ne po radiu, televiziji ali na medmrežju. In ravno šolski časopis je lep zgled.

KAJ ZARJE POMENIJO UČENCEM?

Zarje so za našo šolo pomembne, saj so postala nekakšna tradicija in vsako leto izide po ena številka. Učenci imamo do Zarj dober odnos, saj smo veseli, ko izidejo in si želimo prebrati svoje prispevke in prispevke ostalih. Zelo zabavno je tudi reševati vse križanke in uganke v njih.

Vsako leto ob koncu maja nam učencem po zvočniku sporočijo, da je v knjižnici možno kupiti Zarje. Takrat učenci med odmorom hitijo v knjižnico ter gledajo, če je njihovo delo tudi v Zarjah. Zarje so zelo pomembne za našo šolo. V njih najdemo pesmi, križanke, spise, uganke. Najboljši trenutek pa je zagotovo, ko prebereš svoj članek v Zarjah. Moj prvi članek za naš šolski časopis je bil šolskega leta 2007/2008. Bila sem v prvem razredu in napisala sem članek o šoli včasih in šoli danes. Zarje so vsako leto boljše, več je zanimivih zgodb, križank, ugank in pesmic.

Zarje so pomemben časopis za našo šolo in šolarje. V njem izvemo veliko različnih stvari, tudi take ki se jih pri pouku ne učimo. Mislim, da šola, ki ima svoj časopis, sodi med bolj ugledne in kulturne šole.

Naša šola je ena izmed mnogih, ki izdajajo šolsko glasilo in to je zame nekaj zelo pomembnega, kajti glasilo je kot neke vrste 'osebna izkaznica' naše šole. V njej se predstavi šola v malem. Je pa tudi kot neke vrste kronika, da si lahko naslednje generacije pogledajo, kaj smo napisali, in se tako na nek način povežejo z nami. Ja, šolsko glasilo je res fina zadeva.

